

DOPORUČENÉ POSTUPY KE SPOLUPRÁCI PRO OBLAST ŠKOLSTVÍ – pracovní verze

Možnosti spolupráce sociálního pedagoga s romským poradcem obecního úřadu obce s rozšířenou působností a krajským koordinátorem pro romské záležitosti.

Sociální pedagog může romské dítě podpořit různými způsoby, které respektují jeho kulturu a zohledňují specifické výzvy, se kterými se může setkávat. Několik konkrétních přístupů zahrnuje:

1. Respektování a podpora romské identity

- **Podpora pozitivního vztahu k vlastní kultuře:** Sociální pedagog by měl podporovat romské dítě v tom, aby bylo hrdé na svou identitu a kulturu. To zahrnuje například podporu v zapojování do romských tradic, jazykových dovedností a zvyklostí.
- **Prevence diskriminace:** Pedagog by měl vytvářet prostředí, které odstraňuje stereotypy a předsudky. Může pracovat s třídním kolektivem na zvýšení povědomí o různých etnických skupinách a posilovat vzájemný respekt a porozumění.

2. Zajištění rovného přístupu ke vzdělání

- **Individuální přístup:** Každé dítě je jedinečné, a sociální pedagog by měl pracovat na zajištění individuální podpory podle specifických potřeb romského dítěte (např. jazyková podpora, pomoc při adaptaci ve škole).
- **Podpora v rozvoji vzdělávacích dovedností:** Romské děti se mohou setkávat s výzvami, jako je nižší úroveň jazykových dovedností nebo vzdělávací nerovnosti. Pedagog by měl pomáhat dítěti rozvíjet dovednosti potřebné pro školní úspěch, ať už jde o čtení, psaní nebo matematiku.

3. Podpora rodiny

- **Spolupráce s rodiči:** Sociální pedagog by měl pracovat na posilování vztahu mezi školou a romskými rodiči, kteří mohou mít nedostatečné vzdělání, jazykové bariéry nebo negativní zkušenosti se školským systémem. Měl by je podporovat ve školní docházce dítěte a v porozumění školnímu systému.
- **Podpora sociálních služeb:** Sociální pedagog může být také spojnicí mezi rodinou dítěte a místními sociálními službami, které mohou poskytnout podporu v oblastech, jako je bydlení, financování, zdravotní péče nebo právní pomoc.

4. Zlepšení motivace a sebedůvěry

- **Motivace k učení:** Romské děti mohou čelit nízké motivaci v důsledku negativních zkušeností nebo předchozích školních neúspěchů. Sociální pedagog by měl vytvářet pozitivní prostředí, kde je úspěch dítěte uznáván a podporován.
- **Seberozvoj a sebedůvěra:** Podporovat děti v rozvoji sebedůvěry, pomáhat jim věřit ve vlastní schopnosti a učit je, jak se vyrovnávat s výzvami a neúspěchy.

5. Prevence rizikového chování

- **Prevence vyloučení a kriminality:** Romské děti mohou být vystaveny riziku sociálního vyloučení nebo kriminality, zejména v oblastech s vysokým socioekonomickým stresem. Pedagog může vytvářet programy, které zahrnují zábavní a vzdělávací činnosti, aby se těmto negativním trendům vyhnul.

- **Přístup k sociálním a psychologickým službám:** V některých případech může být potřeba zajištění odborné podpory pro dítě, ať už jde o poradenství, terapeutickou pomoc nebo intervence v případě problémů v rodině.

6. Vytváření inkluzivního prostředí

- **Kultura a etnické rozdíly ve škole:** Sociální pedagog může organizovat aktivity, které pomáhají dětem pochopit a respektovat různé kultury. To může zahrnovat například tematické hodiny, projekty zaměřené na etnické skupiny, multikulturní akce, nebo spolupráci s romskými organizacemi.
- **Podpora integrace ve třídě:** Zajistit, aby dítě nebylo stigmatizováno kvůli své etnické příslušnosti a mělo stejné příležitosti jako ostatní děti, i co se týče interakcí s vrstevníky.

7. Osobní a sociální dovednosti

- **Rozvoj komunikačních a vztahových dovedností:** Pomoci dítěti rozvíjet dovednosti, které mu pomohou lépe komunikovat se spolužáky i učiteli, a tím i zlepšit jeho šance na úspěch v kolektivu.
- **Zvládání emocí:** Podporovat dítě v rozvoji emocionální inteligence a schopnosti řešit konflikty a problémy v interpersonálních vztazích.

Všechny tyto přístupy by měly být prováděny s respektem k romské kultuře, bez vytváření dalších překážek a předsudků, které mohou dítě negativně ovlivnit. Klíčové je udržet otevřený, podpůrný a přístup, který umožní romským dětem naplno využít svůj potenciál.

Možnosti spolupráce sociálního pedagoga s romským poradcem obecního úřadu obce s rozšířenou působností

Spolupráce sociálního pedagoga s romským poradcem obecního úřadu obce s rozšířenou působností může být velmi efektivní v podpoře romských dětí a rodin, které čelí specifickým výzvám, jako jsou diskriminace, chudoba, sociální vyloučení nebo problémy v oblasti vzdělávání. Tato spolupráce může zahrnovat několik oblastí, které umožní poskytovat komplexní pomoc a podporu romským rodinám a dětem.

Zde je několik klíčových možností spolupráce:

1. Podpora vzdělávání a školní integrace romských dětí

- **Koordinace mezi školou a obcí:** Romský poradce může být mostem mezi rodinou romského dítěte a školou, což umožní lepší komunikaci a řešení problémů, jako jsou absence nebo výzvy ve výuce. Sociální pedagog může spolupracovat, ve spolupráci se dalšími školními poradenskými službami, s poradcem na zajištění individuálního vzdělávacího plánu pro dítě, a to zejména v oblastech, jako je jazyková podpora nebo přizpůsobení učebních metod.
- **Prevence předčasného ukončení školní docházky:** Poradce může pomoci identifikovat rodiny, které čelí problémům s docházkou (nebo naopak může být upozorněn poradcem sociálním pedagogem), a spolu mohou připravit intervence, které by pomohly zvýšit motivaci dětí ke škole. Může se jednat o organizování workshopů pro rodiče, kde by se vysvětlovalo, jak důležité je dokončit školu.

2. Podpora v oblasti sociálních služeb a poradenství

- **Pomoc s administrativními a právními záležitostmi:** Romský poradce může pomoci rodinám orientovat se ve složité administrativě a právních náležitostech (např. vyřizování dávek a návazných sociálních a jiných služeb). Spolu se sociálním pracovníkem, event. i sociálním pedagogem mohou pracovat na tom, aby rodiny měly přístup ke všem potřebným službám.
- **Zajištění materiální podpory a pomoci:** V případech, kdy rodiny čelí chudobě nebo krizové situaci, může poradce pomoci zajistit materiální pomoc (potraviny, oblečení, školní potřeby) nebo kontaktovat příslušné organizace, které poskytují humanitární pomoc, případně i ve spolupráci se školou (i ta může organizovat např. potravinovou sbírku).

3. Podpora v oblasti prevence sociálně-patologických jevů

- **Prevence kriminality a vyloučení:** Romský poradce může pomoci identifikovat děti a mladistvé, kteří jsou vystaveni riziku sociálního vyloučení nebo zapojení do kriminality. Spolupráce se sociálním pedagogem umožňuje mj. vytváření preventivních programů zaměřených na prevenci drog, kriminality a násilí, což může zahrnovat volnočasové aktivity, mentoring a vzdělávací programy. Dále spolupráce může obnášet též konzultace a spolupráci s dalšími organizacemi, které se touto prevencí zabývají.
- **Psychosociální podpora:** V případě, že se dítě nachází v zátěžové situaci (např. rodinné problémy, šikana, trauma), může romský poradce navázat spolupráci s odborníky na duševní zdraví a psychologickými poradnami, zatímco sociální pedagog může pracovat přímo s dítětem na jeho školním a sociálním rozvoji.

4. Spolupráce na zlepšení vztahů mezi školou a romskou komunitou

- **Zvyšování povědomí o romské kultuře ve škole:** Romský poradce může organizovat workshopy a školení pro učitele a pedagogy, aby zlepšili porozumění romské kultuře a historii. Tato osvěta může pomoci zamezit stereotypům a předsudkům, které mohou mít negativní dopad na děti romského původu.
- **Podpora integrace romských dětí ve školách:** Sociální pedagog spolu s romským poradcem mohou organizovat aktivity zaměřené na podporu sociální integrace romských dětí do školního kolektivu, jako jsou kulturní akce, projekty, kde děti mohou představit svou kulturu a zvyklosti, nebo společné vzdělávací programy.

5. Podpora rodiny a komunitní práce

- **Podpora rodičů:** Spolupráce mezi sociálním pedagogem a romským poradcem může zahrnovat také workshopy a poradenské služby pro rodiče romských dětí. Cílem je podporovat rodiče v jejich roli a pomoci jim zlepšit komunikaci s dětmi, podporovat jejich vzdělávání a zdravý vývoj.
- **Komunitní práce a aktivizace:** Romský poradce může pomoci mobilizovat komunitu a zapojit ji do aktivit, které podporují vzdělání, integraci a rovné příležitosti. To může zahrnovat organizování kulturních, vzdělávacích a volnočasových aktivit, které posilují vztahy mezi romskou a neromskou komunitou.

6. Monitoring a evaluace

- **Společné sledování pokroku:** Sociální pedagog a romský poradce mohou pravidelně společně hodnotit pokrok romských dětí, které dostávají podporu. Tento

monitoring pomáhá zjistit, zda jsou intervencemi dosaženy pozitivní změny, a případně upravit přístup tak, aby byl co nejefektivnější.

- **Příprava zpráv pro vedení obce a školy:** Spolu mohou připravovat zprávy o stavu vzdělávání a sociálního začleňování romských dětí, které mohou být použity k informování vedení obce, škol a jiných relevantních orgánů o potřebě další podpory nebo zlepšení konkrétních opatření.

7. Společné řešení krizových situací

- **Intervence v krizových situacích:** V případech, kdy romské dítě čelí závažným problémům (např. domácí násilí, zanedbávání, šikana ve škole), může být spolupráce mezi romským poradcem a sociálním pedagogem klíčová pro rychlou a efektivní pomoc. Spojení jejich znalostí a přístupů pomůže nalézt vhodná řešení pro stabilizaci situace a ochranu dítěte.

Tato spolupráce může být zásadní pro zajištění komplexní podpory romským rodinám a dětem, přičemž každý odborník přináší své jedinečné dovednosti a zkušenosti. Důležitým aspektem je také pravidelná komunikace a vzájemná koordinace, aby byla pomoc co nejefektivnější a přínosná pro cílové osoby.

Spolupráce sociálního pedagoga s krajským koordinátorem pro romské záležitosti

Hlavních oblastí spolupráce:

1. Podpora vzdělávání romských žáků

- **Identifikace potřeb** – sociální pedagog může ze školy přinášet informace o obtížích žáků (docházka, motivace, nepochopení systému, jazyková bariéra).
- **Návrhy opatření** – koordinátor pomáhá hledat systémová řešení (doučování, stipendijní programy, rozvoj možnosti doprovázení rodičů do PPP a SPC...).
- **Prevence předčasného odchodu ze vzdělávání** – sdílení zkušeností a kontaktů na podpůrné organizace.

2. Propojování školy a komunity

- **Zprostředkování komunikace** mezi školou a romskými rodinami – sociální pedagog se obrací na koordinátora, pokud potřebuje podporu v komunikaci s rodinou nebo komunitou.
- **Budování důvěry** – koordinátor, často s přímou zkušeností z romské komunity, pomáhá odbourávat bariéry mezi institucemi a rodiči.
- **Organizace komunitních akcí** – společné kulturní, vzdělávací a volnočasové projekty.

3. Sociálně-právní podpora

- **Spolupráce s OSPOD, NNO a dalšími institucemi** – koordinátor i sociální pedagog propojují rodiny s úřady, sociálními službami či neziskovým sektorem.
- **Řešení krizových situací** – při problémech s bydlením, zadlužeností nebo zanedbáváním školní docházky.

4. Koncepční a metodická činnost

- **Podpora inkluzivních opatření** – koordinátor na krajské úrovni přináší strategie a programy, sociální pedagog je aplikuje ve škole.
- **Metodické vedení** – krajský koordinátor poskytuje školám doporučení, jak s romskými žáky pracovat.
- **Monitoring a evaluace** – sociální pedagog poskytuje zpětnou vazbu o účinnosti opatření.

5. Praktické formy spolupráce

- Pravidelné **setkávání** na pracovních skupinách a platformách (školství, sociální služby, romská problematika).
- **Sdílení informací** o možnostech podpůrných programů (stipendia, komunitní centra, granty).
- **Společné intervence** – návštěvy v rodinách, mediační jednání, řešení konfliktů ve škole.

Celkově se jedná o partnerství, kde **sociální pedagog zná konkrétní školní prostředí a žáky**, zatímco **krajský koordinátor má širší systémový přehled, kontakty a možnosti podpory na úrovni kraje**. Je metodicky veden a částečně financován Úřadem vlády ČR (Oddělením národnostních menšin a romských záležitostí). Může přenášet informace z terénu na Výbor pro vzdělávání Romů a hledat systémová řešení podpory škol, sociálních pedagogů apod.

Spojením těchto tří perspektiv lze účinněji předcházet sociálnímu vyloučení a podporovat vzdělávací úspěšnost romských dětí.

LEGISLATIVA

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Vyhláška MŠMT č. 306/2025 Sb., kterou se mění některé vyhlášky v oblasti školství

Nařízení vlády č. 75/2005 sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

Sociální pedagog – pedagogický pracovník v mateřské, základní, střední škole (vč. konzervatoře), popřípadě i vyšší odborné škole:

§ 120a odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění od 1. 1. 2026

§ 7 odst. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění od 1. 1. 2026 (srov. § 2 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících). Příloha č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb.

x

Sociální pracovník:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

S působením sociálního pracovníka se počítá podle stávající i nové úpravy poradenských služeb ve školském poradenském zařízení (§ 3 a příloha č. 4 vyhlášky č. 72/2005 Sb.).

Náplň práce sociálního pracovníka ve škole musí být obsahově odlišná od standardních činností sociálního pedagoga. Činnost sociálního pracovníka ve škole by tak zřejmě měla být převážně orientována na samotné rodinné prostředí žáka než na přímou práci se žákem.